

Érdekes tervek a budai Vár műemlékeinek megóvására,

új lakóházak építésére, egységes stílus kialakítására

A Várban, a Szent Háromság-tér egyik ódon olasz barokk házában intézik a Vár újjáéledését. Ebben a házában, amely 1780 körül épült és ahol a régi budai városháza székelt, most a Vár Építési Kirendeltsége rendezte be hivatalát. A kirendeltség irányítja, ellenőrzi az építési, rendezési munkálatokat és engedélye nélkül még egy kilincset sem szabad felszerelni.

Most, hogy állandóan bontják, javítják, toldozzák az ostromtól súlyosan megcsontított, golyóktól kilyukasztott házakat,

180 gótikus épületet

találtak. Az ostrom előtt mindössze 12 gót stílusban épült házat tartottak nyilván a Vár területén. A munkálatokat két hivatal tervei alapján végzik. A Fővárosi Tervező Iroda a Vár északi részét építi újjá, a Magasépítési Tervező Intézet pedig a Vár déli részét; így magát a Várpalotát, a volt miniszterelnökségi épületet, a Várszínházat, a karmelita kolostort és a volt honvédelmi komplexumot. Hogy mi lesz

a várpalota

sorsa, az még nincs eldöntve. Végleges sorsáról a közeljövőben a Várbizottság fog dönteni. Valószínű, hogy részleges megoldásként csak egy részét fogják újjáépíteni. Az eddigi tervek szerint a Várpalota

tudományos intézetek központja

lenne, de szó van arról is, hogy esetleg az egyetemi élet fellegvára lesz.

A Vár-lakók sorsa jelenleg a FÖTI kezében van. Ők állapítják meg, hogy melyek azok a házak, amelyek újjáépítésre alkalmasak s ők jelölik ki a megsemmisült épületek helyére kerülő új bérházakat, amelyeket az ötéves terv keretében fognak megépíteni. Addig is legsürgősebb tennivaló lenne, hogy a folyó munkálatok során

a műemlékjellegű

épületeket megóvják a további pusztulástól. Végig az Országház-utcán és környékén, mintha leberetválták volna a házak tetejét. Itt is, ott is tető nélküli házak kiáltanak segítség után. Az ostrom lesodorta a házak födelét. Elsősorban tehát a tetőfedési munkálatokat kell elrendelni. Egy erős tél, nagyobb viharok és végleg elpusztulnak a Várban a középkori építkezések megmaradt emlékei. Pedig Magyarország

egyedül a Várban van

nyolc középkorban épült lakóház. Még pedig a Tárnak-utca 14., Országház-utca 2., 9., 18., 20., 22., Fortuna-utca 10., Uri-utca 31. szám alatt, a legtöbbje boltíves emeletekkel. Ezeket — ha pusztulni hagyják — 100—200 év múlva bizonyára mint történelmi jelentőségű középkori műemlékeket fogják nagy diadallal napfényre tární. Kettő kivételével e középkori házaknak sincs tetejük, de ennek ellenére a földszinti lakásokban többgyermekes családok laknak.

A műemlékek megóvásán kívül természetesen épületrészek és új lakóházak építéséről is érdekes tervek készülnek. A Várra vonatkozó építési rendelet értelmében két emeletnél és 12 méternél magasabb házakat nem lehet emelni. Eppen ezért a Várban a háromemeletes házakról mindenütt

leborotváltak

egy emeletet, de csak ott, ahol ezáltal az épület műemlék jellegét nem sértették meg.

Az új házakat úgy tervezik, hogy mint modern, korszerű épületek besimuljanak a Vár építési alaphangjába. Az eddigi elgondolások szerint

új házak

épülnek majd a Dísz-tér 1. és 8., Uri-utca 28., 30., 32. szám alatt, a

Szentháromság-téren, a Szentháromság-utca 7—8., Országház-utca 6., a Fortuna-utca 15. és 23. szám alatt. Ezeket a helyeken egy- és kétemeletes bérházakat terveznek. Épületjavítással lakhatóvá tesznek két házat a Bécsikapu-téren, egyet a Színház-utcában, az Ince pápa-téren és rendbehozzák a Domonkos-templom tornyát.

Szó van arról is, hogy a Kiscelli-úton lévő Történelmi Múzeumot, amelyet nehéz megközelíteni és így kevesen látogatnak, felköltöztetik a Várba és a volt Helytartósági Tanács házában helyezik el. A belügyminisztériumi épületben iskolát vagy hivatalokat rendeznek be. Az egyik középkori házában szeretnék hálóköt adni a Bartók Béla Szövetségnek és egy-két tudományos intézetnek is.

Talán a Vár szelid romantikáját, ódon hangulatát akarják megtartani azáltal is, hogy az utcákon mindenütt

gázvilágítás

lesz. Ezért Pest első gázlámpáit mind elvették a lomtárból és kicsinosítva most a várbeli utcákon helyezték el. A romos Vár vert vasból díszes gázlámpák fénye mellett álmodik az újjáépítésről, amely nem késlel sokáig. A Vár rendezésével megbízott hatóságoknak ugyanis

szeptemberig

el kell készíteni az összes terveket, amelyek végleges kivitelezéséről külön bizottság dönt.

Addig is épül és szépül a Vár. A pénzügyminisztériumi épület restaurálása erős iramban folyik

A Várszínházat

már állványok veszik körül és a Várpalota kietett romjai közül csaknem sértetlen szobrok tekintenek a Tóth Árpád bástyásátnyira, amelyet a főváros Csatornázási Műveinek dolgozói építenek újjá. Ugyancsak ők állították helyre a Szentháromság-szobor lépcsőit.

A Vár háztulajdonosait egyébként felszólították, hogy vegyenek részt a tatarozási munkálatokban. Eddig öt magántulajdonban lévő ház kijavítását kezdték meg. A sérült házak tatarozásánál a homlokzatot megtartják, belül azonban az elpusztult épületrészeket nem építik meg újból, hanem fellazítják az udvarokat, hogy azok tágasak, levegősek legyenek.

Miközben újból éled és formálódik a Vár, a munkálatokkal kapcsolatos ásatások során előkerülnek az elmúlt évszázadok kömaradványai. Így a Vár déli lejtőjén egy középkori palota pincéjében

Zsigmond és Mátyás

korabeli terem maradványaira bukkantak. A keleti lejtőn pedig Zsigmond idejéből származó altemplom maradványait találták meg. A másfél méter vastagságú falakon diadalívek láthatók. A templom ablakait annakidején befalazták, lőréses nyílásokra szűkítették. Ugyanis 1541 előtt a templomot, mint erődöt használták fel a török ostrom idején. Megtalálták Zsigmond lovagtermét is, amelynek szomszédságában edényekre, kályhacsempékre, női gyűrűre

csiptetős szemüvegre

és faragott kövekre akadtak.

A múlt értékeit mindenképpen át fogják menteni a Vár újjáépítése során. A FÖTI együttműködik az Országos Műemlék Bizottsággal, amelynek meghallgatásával és véleményével készülnek a tervek. Főirányelv, hogy az új házak építésénél az utcaképet is meg kell tartani és mindenütt

egységes stílust

kell követni. Az elmúlt évszázadok emlékeit mindenütt megóvják, konzerválják s ahol szükséges, helyreállítják.

Fodor Tibor